

Till finansutskottet

Finansutskottet har den 15 april 1999 beslutat att bereda övriga utskott tillfälle att yttra sig över 1999 års ekonomiska vårproposition (prop. 1998/99:100) i vad avser tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1999 jämte motioner, i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde.

Utbildningsutskottet behandlar i det följande yrkandena 24 (delvis) och 16 i propositionen samt motionerna 1998/99:Fi16 (c) yrkande 24, 1998/99:Fi17 (fp) yrkande 10 och 1998/99:Fi25 (m) yrkandena 1 och 2.

Ändrade anslagsbelopp inom utgiftsområdena 15 och 16

Regeringen föreslår i propositionen yrkande 24 att riksdagen på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1999 godkänner ändrade ramar för utgiftsområden samt anvisar ändrade och nya anslag i enlighet med specifikation i bifogad tabell (s. 43).

Såvitt avser utbildningsutskottets beredningsområde innebär förslagen följande omfördelningar mellan anslag och utgiftsområden.

Inom *utgiftsområde 15 Studiestöd* skall enligt regeringens förslag anslaget A 2 Studiemedel m.m. ökas med 8 miljoner kronor. Ökningen finansieras genom att anslaget A 2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv minskas med motsvarande belopp.

Det påpekas i propositionen att Centrala Studiestödsnämnden (CSN) varje år sedan 1995 har debiterat Arbetsmarknadsstyrelsen för kostnader för räntesubventioner och avskrivningar av lån för äldre utbildningsbidrag. För att förenkla administrationen bör i stället utgifterna beräknas under utgiftsområde 15 Studiestöd, där CSN är ansvarig myndighet.

En omfördelning av anslagsmedel föreslås också mellan *utgiftsområde 15 Studiestöd* och *utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning*. Regeringen redovisar att anslaget A 15 Särskilda utbildningsinsatser för vuxna inom utgiftsområde 16 har överskridits till följd av att kommunerna har anordnat platser inom Kunskapslyftet till högre kostnader än vad som tilldelats medel för. Samtidigt har anslaget A 3 Vuxenstudiestöd m.m. inom utgiftsområde 15 i vad avser särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa (Svuxa) inte till fullo utnyttjats. Detta beror enligt regeringen dels på att fler stu-

derande än beräknat har sökt särskilt utbildningsbidrag (UBS), dels på att vissa grupper inom Kunskapslyftet finansierar sina studier på annat sätt.

Regeringen föreslår mot bakgrund av det anförda att anslaget Särskilda utbildningsinsatser för vuxna inom utgiftsområde 16 ökas med 100 miljoner kronor genom en motsvarande minskning av anslaget Vuxenstudiestöd m.m. inom utgiftsområde 15.

Slutligen, när det gäller *utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning*, föreslår regeringen att anslaget E 2 Utvecklingsarbete inom Utbildningsdepartementets område m.m. minskas med 1 miljon kronor för att till en del finansiera uppbyggnaden av ett yrkesregister vid Statistiska centralbyrån (utgiftsomr. 2 anslaget A 6).

U t s k o t t e t har inga invändningar mot regeringens förslag till ändrade anslagsbelopp inom utgiftsområdena 15 och 16. Utskottet föreslår alltså att finansutskottet tillstyrker förslagen.

Försöksverksamhet med lärlingsutbildning

Under anslaget A 2 Utveckling av skolväsende och barnomsorg inom *utgiftsområde 16* har för innevarande budgetår beräknats medel om 41 805 000 kr för genomförande av försöksverksamhet med lärlingsutbildning. Syftet är att stimulera utvecklingen av en ny och modern lärlingsutbildning. Medlen används för direkt stöd till kommuner som deltar i försöksverksamheten och till nationella stimulans- och informationsinsatser. Bidrag utbetalas enligt förordningen (1997:762, ändr. 1999:67) om försöksverksamhet med lärlingsutbildning inom gymnasieskolan som gäller för lärlingsutbildning som påbörjas före den 1 juli 2000. Statsbidrag lämnas med 1 500 kronor för varje elev som med lärlingskontrakt påbörjar lärlingsutbildningen (16 § förordningen).

Enligt regeringen behövs det ytterligare insatser för att stärka skolans arbetslivsanknytning. Regeringen föreslår därför i förslaget till tilläggsbudget att ifrågavarande medel även skall få användas till kvalitetsförbättrande insatser för yrkesutbildningar i gymnasieskolan generellt samt för utveckling av programinriktat individuellt program (yrk. 16).

Avslag på regeringens förslag i fråga om användningen av medlen för lärlingsutbildning begärs i två motioner, nämligen i motionerna 1998/99:Fi25 yrkande 1 från Moderata samlingspartiet och 1998/99:Fi17 yrkande 10 från Folkpartiet.

Moderaterna förordar i sin motion ett system, där yrkesutbildningen är en kombination av skolförlagd utbildning och utbildning på en eller flera arbetsplatser och där företagen i likhet med skolan ges anslag för sin utbildningsinsats (yrk. 2). De anser att de redan avsatta medlen för försöksverksamheten under år 1999 bör användas i syfte att utveckla en modern lärlingsutbildning i samverkan med näringslivet. Riksdagen bör enligt deras mening göra ett tillkännagivande till regeringen med denna innebörd.

Folkpartiet anser att elever som vill ha mer praktik i skolan bör beredas möjlighet till detta, men det bör ske inom ramen för en ny mer individualiserad gymnasieskola.

U t s k o t t e t har inhämtat från Utbildningsdepartementet att regeringen sedan hösten 1997 beviljat 31 ansökningar från skolhuvudmän om att få delta i försöksverksamheten med lärlingsutbildning i gymnasieskolan. Av dem som fått tillstånd har ca hälften startat sina pilotprojekt, vari ca 150 elever deltar.

Utskottet delar regeringens bedömning att medlen som beräknats för försöksverksamheten med lärlingsutbildning också bör få användas för kvalitetsförbättrande insatser för yrkesutbildningar inom gymnasieskolan generellt.

Finansutskottet bör enligt utbildningsutskottet föreslå att riksdagen med avslag på motionsyrkandena godkänner vad regeringen förordat.

Övrigt

Centerpartiet anser i motion 1998/99:Fi16 yrkande 24 att anslagen under *utgiftsområde 16* till Karlstads universitet (B 20), Växjö universitet (B 22) och Örebro universitet (B 24) för forskning och forskarutbildning bör ökas med 10 miljoner kronor vardera. Forskningssatsningen bör finansieras genom att anslaget A 2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder under utgiftsområde 14 minskas med 30 miljoner kronor. Regeringen bör enligt motionärerna återkomma till riksdagen med förslag till ny tilläggsbudget för budgetåret 1999 som tillgodoser deras önskemål.

U t s k o t t e t hänvisar till att regeringen i den ekonomiska vårpropositionen föreslår att medlen för forskning och forskarutbildning vid universitet och högskolor förstärks med 70 miljoner kronor år 2000 för främst de tre nya universiteten i Karlstad, Växjö och Örebro. Utskottet är inte berett att tillstyrka Centerpartiets förslag om ny tilläggsbudget med forskningssatsningar innevarande år. Motionsyrkandet bör avstyrkas av finansutskottet.

Stockholm den 11 maj 1999

På utbildningsutskottets vägnar

Jan Björkman

I beslutet har deltagit: Jan Björkman (s), Beatrice Ask (m), Eva Johansson (s), Yvonne Andersson (kd), Lars Hjertén (m), Tomas Högström (m), Torgny Danielsson (s), Erling Wälivaara (kd), Gunnar Goude (mp), Sofia Jonsson (c), Barbro Westerholm (fp), Nalin Pekkula (s), Nils-Erik Söderqvist (s), Kalle Larsson (v), Camilla Sköld (v) och RosMarie Jönsson Neckö (s).

Avvikande meningar

1. Försöksverksamhet med lärlingsutbildning

Beatrice Ask (m), Lars Hjertén (m) och Tomas Högström (m) anför:

Vi motsätter oss regeringens förslag om ändrad användning av de medel som beräknats för innevarande budgetår för genomförande av försöksverksamheten med lärlingsutbildning. I stället förordar vi ett system där yrkesutbildningen är en kombination av skolförlagd utbildning och utbildning på en eller flera arbetsplatser och där företagen i likhet med skolan ges anslag för sin utbildningsinsats. De redan avsatta medlen bör användas i syfte att i samverkan med näringslivet utveckla en modern lärlingsutbildning. Därigenom tas det kunnande och den kompetens till vara som skolan respektive näringslivet har. Vi vill att finansutskottet föreslår att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Fi25 och med anledning av motion 1998/99:Fi17 yrkande 10 *dels* avslår regeringens förslag om ändrad medelsanvändning, *dels* som sin mening ger regeringen till känna vad vi här har anfört.

2. Försöksverksamhet med lärlingsutbildning

Barbro Westerholm (fp) anför:

Jag anser att finansutskottet bör avstyrka regeringens förslag att medlen som avsatts för att stimulera utvecklingen av en ny och modern lärlingsutbildning skall få användas till generella kvalitetsförbättrande insatser för yrkesutbildningar i gymnasieskolan. Det är viktigt att elever som vill ha mer praktik i skolan bereds möjlighet till detta, men sådana satsningar bör göras inom ramen för en ny gymnasieskola som inte grundas på föreställningen att alla elever är lika. Finansutskottet bör föreslå att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Fi17 yrkande 10 och med anledning av motion 1998/99:Fi25 *dels* avslår regeringens förslag om ändrad medelsanvändning, *dels* som sin mening ger regeringen till känna vad jag här har anfört.

3. Övrigt

Sofia Jonsson (c) anför:

Enligt min mening bör de tre nya universiteten i Karlstad, Växjö och Örebro under innevarande budgetår tillföras 10 miljoner kronor vardera för forskning och forskarutbildning. Denna forskningssatsning bör finansieras genom att anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder inom utgiftsområde 14 minskas med 30 miljoner kronor. Jag vill att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om detta i ny tilläggsbudget för budgetåret 1999. Finansutskottet bör alltså tillstyrka motion 1998/99:Fi16 yrkande 24.

Särskilda yttranden

1. Försöksverksamhet med lärlingsutbildning

Yvonne Andersson (kd) och Erling Wälivaara (kd) anför:

Vi anser att regeringen inte har organiserat försöksverksamheten och gjort skolor och arbetsliv delaktiga i utformningen så att parterna känt sig attraherade av den. Regeringen bör uppfatta det svaga intresset för försöksverksamheten som en signal att ompröva och utveckla modellen för framgångsrik lärlingsutbildning i enlighet med Kristdemokraternas förslag som också är internationellt prövat. Det innebär att lärlingsutbildningen skall inledas från det första gymnasieåret och inte först efter två år som regeringens modell är. Vidare skall lärlingsutbildningen avslutas med ett gesällprov och leda till yrkesexamen.

2. Försöksverksamhet med lärlingsutbildning

Sofia Jonsson (c) anför:

Regeringen föreslår att medel som beräknats för försöksverksamheten med lärlingsutbildning skall få användas även till kvalitetsförbättrande insatser för yrkesutbildningar i gymnasieskolan generellt.

Även om förslaget innebär ett avsteg från den uppgörelse om lärlingsutbildning som träffades mellan regeringen och Centerpartiet under föregående mandatperiod har jag avstått från att yrka avslag på förslaget. Skälet till detta är att regeringen förefaller ha misslyckats med att verkställa beslutet, och att försöksverksamheten därmed blivit försenad och av mindre omfattning än beräknat, varför de beräknade medlen inte kommer att förbrukas helt.